

TEMEL HEMŞİRELİK UYGULAMALARI REHBERİ

EDİTÖR
Prof. Dr. Ayten ZAYBAK

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-375-426-6
Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı Temel Hemşirelik Uygulamaları Rehberi
Yayıncı Sertifika No 47518

Editör Ayten ZAYBAK
ORCID iD: 0000-0002-3158-2790
Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Bisac Code MED058000

Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN
DOI 10.37609/akya.3606

Kütüphane Kimlik Kartı
Temel Hemşirelik Uygulamaları Rehberi / ed. Ayten Zaybak.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
340 s. : resim, tablo. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253754266

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tanı amacıyla kullanılmamalıdır. Akademisyen Kitabevi ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşurmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. Akademisyen Kitabevi ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Hemşirelik mesleğinin temel amacı sağlığın geliştirilmesidir. Hemşireler bu amaç doğrultusunda sağlığın korunması, hastalıkların önlenmesi, hastalıkların erken tanı ve tedavisin sağlanması için toplumda veya sağlık bakım merkezlerinde bakım hizmeti vermektedir. Bu çerçevede gerekli ve yeterli bir hemşirelik bakımı verilebilmesi, belirli standartlarda teorik bilgiye temellenen bakım becerilerinin kazanılmasını gerektirir. Hemşirelik becerilerinin kazanılması için ilgili kaynakların hazırlanarak kullanıcılara sunulması son derece önemlidir.

“Temel Hemşirelik Uygulamaları Rehberi” kitabı hem lisans ve lisansüstü öğrenciler, hem de sağlık bakım merkezlerinde çalışan hemşirelere temel bakım uygulamalarında rehber olması amacıyla hazırlanmıştır. Kitapta; Enfeksiyonların Önlenmesi, Yaşam Bulguları, Yatak Başı Bakım Uygulamaları, Hastayı Hareket Ettirme, Pozisyonlar, Solunum Sistemi Uygulamaları, Üriner Sistem Uygulamaları, Üst Sindirim Sistemi Uygulamaları, Alt Sindirim Sistemi Uygulamaları, İlaç Uygulamaları I, İlaç Uygulamaları II, İntravenöz Sıvı Tedavisi, Sıcak – Soğuk Uygulamalar ve Kan Alma ve Kan Şekeri ölçümü” olmak üzere 14 bölüm altında toplam 93 adet hemşirelik uygulamasına yer verilmiştir. Toplam 17 yazar tarafından hazırlanan kitapta yer alan her bir beceriye ait adımlar gerekçeleri açıklanarak tablolaştırılmış ve beceriyle ilgili dikkat edilmesi gereken noktalar veya ilave bilgiler tablo altında klinik uyarı başlığı altında numaralandırılarak tablo içindeki ilgili yerde refere edilmiştir. Ayrıca uygulamaları anlaşılabilirliğini arttırmak için resimler eklenmiştir.

“Temel Hemşirelik Uygulamaları Rehberi” kitabının hem hemşirelik eğitiminde hem de uygulama alanlarında hemşirelik uygulamalarının ve bakımının geliştirilmesine, dolayısıyla sağlığın geliştirilmesine katkı sağlaması dileğiyle.

Prof. Dr. Ayten ZAYBAK

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	ENFEKSİYONLARIN ÖNLENMESİ	1
	<i>Leyla KHORSHTD</i>	
	<i>Turgay YALÇINKAYA</i>	
	<i>Merve İNCE</i>	
BÖLÜM 2	YAŞAM BULGULARI.....	35
	<i>İsmet EŞER</i>	
	<i>Nilay ÇERKEZOĞLU</i>	
BÖLÜM 3	YATAK BAŞI BAKIM UYGULAMALARI.....	65
	<i>Gül Güneş AKTAN</i>	
	<i>Ayten ZAYBAK</i>	
BÖLÜM 4	HAREKET GEREKSİNİMİ.....	97
	<i>Metin TUNCER</i>	
	<i>Ahmet EROL</i>	
	<i>Şebnem ÇINAR YÜCEL</i>	
BÖLÜM 5	POZİSYONLAR.....	111
	<i>Ahmet EROL</i>	
	<i>Şebnem ÇINAR YÜCEL</i>	
BÖLÜM 6	SOLUNUM SİSTEMİ UYGULAMALARI	127
	<i>İsmet EŞER</i>	
	<i>Hatice ERDEM ÖNDER</i>	
	<i>Mücahide GÖKÇEN GÖKALP</i>	
BÖLÜM 7	ÜRİNER SİSTEM UYGULAMALARI.....	165
	<i>Leyla KHORSHTD</i>	
	<i>Merve İNCE</i>	
BÖLÜM 8	ÜST SİNDİRİM SİSTEMİ UYGULAMALARI	191
	<i>Dilek SARI</i>	
	<i>Gözde KOÇAK</i>	

BÖLÜM 9	ALT SİNDİRİM SİSTEMİ UYGULAMALARI	209
	<i>Ülkü GÜNEŞ</i>	
	<i>Metin TUNCER</i>	
BÖLÜM 10	İLAÇ UYGULAMALARI I ORAL-LOKAL-DERİ-MUKOZA	223
	<i>Dilek SARI</i>	
	<i>Gül ŞAHBUDAK</i>	
	<i>Gözde KOÇAK</i>	
BÖLÜM 11	İLAÇ UYGULAMALARI II ENJEKSİYONLAR.....	255
	<i>Güneş ÇELİK</i>	
	<i>Hatice ERDEM ÖNDER</i>	
	<i>Ayten ZAYBAK</i>	
BÖLÜM 12	İNTRAVENÖZ SIVI TEDAVİSİ	287
	<i>Ülkü GÜNEŞ</i>	
	<i>Alev YILDIZ ILIMAN</i>	
BÖLÜM 13	KAN ÖRNEĞİ ALMA KAPİLLER KAN ŞEKERİ ÖLÇÜMÜ	303
	<i>Ülkü GÜNEŞ</i>	
	<i>Alev YILDIZ ILIMAN</i>	
BÖLÜM 14	SICAK – SOĞUK UYGULAMALAR.....	315
	<i>Nilay ÇERKEZOĞLU</i>	
	<i>Mücahide GÖKÇEN GÖKALP</i>	

YAZARLAR

Dr. Öğr. Üyesi Gül Güneş AKTAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi,
Zübeyde Hanım SBF, Hemşirelik Bölümü,
Hemşirelik Esasları AD.

Arş. Gör. Dr. Nilay ÇERKEZOĞLU

Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik
Esasları AD.

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet EROL

Batman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Hemşirelik Esasları AD.

Prof. Dr. İsmet EŞER

(Emekli Öğretim Üyesi)
Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik
Esasları AD.

**Dr. Öğr. Üyesi Mücahide
Gökçen GÖKALP**

Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Hemşirelik Esasları AD.

Prof. Dr. Ülkü GÜNEŞ

Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi
Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik
Esasları AD.

Dr. Öğr. Üyesi Alev YILDIZ ILIMAN

Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Hemşirelik Esasları AD.

Arş. Gör. Dr. Merve İNCE

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü, Hemşirelik Esasları AD.

Prof. Dr. Leyla KHORSHTD

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik
Esasları AD.

Arş. Gör. Gözde KOÇAK

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik
Esasları AD.

Dr. Öğr. Üyesi Hatice ERDEM ÖNDER

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü, Hemşirelik Esasları AD.

Prof. Dr. Dilek SARI

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik
Esasları AD.

Arş. Gör. Dr. Gül ŞAHBUDAK

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü, Hemşirelik Esasları AD.

Dr. Öğr. Üyesi Metin TUNCER

Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Hemşirelik Esasları AD.

Dr. Öğr. Üyesi Turgay YALÇINKAYA

Sinop Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik
Esasları AD.

Prof. Dr. Şebnem ÇINAR YÜCEL

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik
Esasları AD.

Prof. Dr. Ayten ZAYBAK

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik
Esasları AD.

BÖLÜM 1

ENFEKSİYONLARIN ÖNLENMESİ

Leyla KHORSHTD ¹

Turgay YALÇINKAYA ²

Merve İNCE ³

ALKOL BAZLI ANTİSEPTİK JEL İLE ELLERİN OVULMASI

Tanım

Ellere uygulanmak üzere tasarlanmış alkol içeren bir antiseptik temizlik ürününün ellerin tüm yüzeyine uygulanmasıdır ^{1,2}.

Alkol Bazlı El Antiseptiği ne zaman kullanılır?

- Hastaya dokunmadan önce,
- Aseptik bir işlem (kalıcı bir aracı yerleştirme gibi) yapmadan önce
- İnvaziv tıbbi araçlara dokunmadan önce,
- Aynı hastada kirli beden bölümünden temiz beden bölümüne doğru çalışırken önce bu işlem (örneğin: yatak banyosu sırasında önce en kirli bölüm temizlenir, inkontinanslı hastada perine temizliği gibi) tamamlanır, daha sonra tıbbi aseptik ilkeleri doğrultusunda en temiz vücut bölümünden en kirli vücut bölümüne doğru yönelen doğrultuda yatak banyosu işlemi tamamlanır.
- Bir hastaya ve hastanın yakın çevresine dokunduktan sonra,
- Kan, vücut sıvısı veya kontamine yüzeylere temas ettikten sonra,
- Eldiveni çıkardıktan hemen sonra **eller alkol bazlı el antiseptiği ile temizlenmelidir.**

Amaç

- El derisindeki canlı mikroorganizmaların sayısını azaltmak ^{1,2}.

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., leyla.khorshtd@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7101-9014

² Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD. tyalcinkaya@sinop.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0115-295X

³ Arş. Gör. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., mervince@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0426-441X

RESİMLER**Resim 1.****Resim 2.****Resim 3.****Resim 4.****Resim 5.****Resim1-5. Koruyucu Gözlük veya Yüz Siperliği Takma-Çıkarma****KAYNAKLAR**

- Stein, L., & Hollen, C. (2021). Concept-based clinical nursing skills: Fundamental to advanced. (1st ed.). Elsevier Health Sciences.
- Potter, P. A., Perry, A. G., Stockert, P. A., & Hall, A. (2021). Potter & Perry's Essentials of Nursing Practice, Sae, E Book. Elsevier Health Sciences.
- Kaşıkcı, M. K., & Palandöken, E. A. (2021). Temel hemşirelik esaslar, kavramlar, ilkeler, uygulamalar. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri.
- Harris, R. B., Diekelmann, N., Bennett, P. H., Shauger, M., & Vickerman, L. B. (1982). Fundamentals of nursing. American Journal of Nursing, 82(6), 1005.
- Yoost, B. L., & Crawford, L. R. (2021). Fundamentals of nursing E-book: Active learning for collaborative practice. Elsevier Health Sciences.
- Berman, A., Snyder, S., & Frandsen, G. (Eds.). (2022). Kozier & Erb's fundamentals of nursing: Concepts, process, and practice (11th ed.). Pearson.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2021). Healthcare providers, clean hands count for health-care providers. <https://www.cdc.gov/handhygiene/providers/index.html>
- Kuniavsky, M., Vilenchik, E., & Lubanetz, A. (2020). Under (less) pressure–facial pressure ulcer development in ventilated ICU patients: a prospective comparative study comparing two types of endotracheal tube fixations. Intensive and Critical Care Nursing, 58, 102804.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2020). Using personal protective equipment (PPE). <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/using-ppe.html>
- Bolu, Ş., Erişen, R., & Buğan, T. (2017). Sağlık personeline yönelik el yıkama ve el dezenfeksiyonu rehberi. T.C. Sağlık Bakanlığı. https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-ve-hareketli-hayat-db/Dokumanlar/Kitaplar/Saglik_Personeline_Yonelik_El_Yikama_ve_El_Dezenfeksiyonu_Rehberi.pdf
- World Health Organization. (2020). COVID-19 hastalığında maske kullanımına ilişkin öneriler. <https://www.ttb.org.tr/userfiles/files/WHO-maske.pdf>
- Centers for Disease Control and Prevention. (2021). Healthcare providers, clean hands count for health-care providers. <https://www.cdc.gov/handhygiene/providers/index.html>

BÖLÜM 2

YAŞAM BULGULARI

İsmet EŞER¹
Nilay ÇERKEZOĞLU²
Gül ŞAHBUDAK³

NABZIN SAYILMASI

Radial Nabız

Tanım:

Arterial palpasyon yöntemi ile nabızın sayılması işlemidir.

Amaç:

Hastanın kalp atımı değerlendirilerek kalp hastalıkları ve kalp ritim bozukluklarının tespit edilmesi sağlanır. Bunun yanında kalp atış hızı ve ritim düzeninin hastanın sağlığını etkileme durumu değerlendirilir.

ARAÇ-GEREÇ	
• Saniyeli saat • El antiseptiği • Hemşire gözlem formu	
İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Eller yıkanır.	Mikroorganizmaların yayılmasını önler.
2. Hasta kimliği doğrulanır.	İşlemin doğru hastada uygulanması klinik değerlendirme açısından önemlidir.

¹ Prof. Dr., Emekli, Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD. iseser54@yahoo.com, ORCID iD: 0000-0002-8200-2127

² Arş. Gör. Dr., Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., nilay.cerkezoğlu@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5591-5847

³ Arş. Gör. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., gsahbudak@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0987-8974

KAYNAKLAR

- Arslan, GG., Eşer, İ., Khorshid, L. (2011). Analysis of the effect of lying on the ear on body temperature measurement using a tympanic thermometer. *JPMA*, 61,1065.
- Çakırcalı, E. (2012). Yaşamsal Bulgular. Aşti, AT., Karadağ, A. (Ed.), *Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilim ve Sanatı* içinde (s. 536-581). İstanbul, Akademi Basın ve Yayıncılık.
- Aşti, AT., Karadağ, A. (Ed.).(2011). *Klinik Uygulama Becerileri ve Yöntemleri*, Adana:Nobel Kitabevi.
- Berman, A., Snyder, SJ., Frandsen, G. (Ed.). (2022). *Kozier & Erb's Fundamentals of Nursing-Concepts, Proses, and Practices*. (s.756-774). Pearson Education Limited. Eleventh Edition.
- Craven, R., Hirnle, C., & Jensen, S. (Ed.). (2015). Hemşirelik Esasları: İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları. (7. Baskı). (s. 317-335). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Çakırcalı, E. (2013). Yaşam Bulguları. Aşti, TA., Karadağ, A. (Ed.), *Hemşirelik Esasları* içinde (s. 579-591.). İstanbul: Akademi Yayıncılık.
- Çelik, S. (2020). Pulse oksimetre ile oksijen satürasyonu izlemi ve hemşirelik yaklaşımları. *Sağlık ve Toplum*, 30(2), 11-15.
- Uzelli Yılmaz, D., Özlem, M., Akın Korkan, E. (2020). Yaşamsal Bulgular. Dikmen, Y., Akın Korhan, E. (Ed.) *Hemşirelik Esasları Klinik Uygulama Rehberleri* içinde (s. 99-110). Ankara: Akademisyen Kitabevi
- Ellis, P. (Ed.). (2022). *Evidence-based practice in nursing*. E-book. Sage publications.
- Fetzer, SJ.(2008). Vital Signs. Perry, AG., Potter, B. (Ed.), *Fundamentals of Nursing- Concepts Process and Procedures* içinde (s. 536-581). The C.V. Mosby Company: St. Louis.
- Gasim, GL., Musa, IR., Abdien, MT., Adam, I. (2013). Accuracy Of Tympanic Temperature Measurement Using An Infrared Tympanic Membrane Thermometer. *BMC Research Notes*. 6,194.
- Göçmen Baykara, Z., Çalışkan, N., Öztürk, D., Karadağ, A. (Ed.). (2019). *Temel Hemşirelik Becerileri*. (s. 99-118). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.
- Hafen, BB., Sharma, S. (2022). *Oxygen saturation*. National Libraray of Medicine.
- Hill, A., Kelly, E., Horswill, M. S., Watson, M. O. (2018). The effects of awareness and count duration on adult respiratory rate measurements: an experimental study. *Journal of clinical nursing*, 27(3-4), 546-554.
- Demiray A. (2023). Yaşamsal Bulgular. Karagözoğlu, Ş., Demiray A. Doğan, P. (Ed.). *Temel Hemşirelik Uygulama İçin Esaslar* içinde (s.616-641). Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Küçükakgün H., Enç, N.(2021). Oksijen Tedavisi Ve Hemşirelik Bakımı Güvenli Oksijen Uygulaması. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*. 25(1):10-22.
- Lynn, P.(Ed.). (2010). *Taylor's handbook of clinical nursing skills*. (s. 853-875). ippincott Williams & Wilkins.
- Lynn, P.(Ed.). (2018). *Skill Checklists for Taylor's Clinical Nursing Skills*. (Cheapter. 2) Lippincott Williams & Wilkins.
- Marilee LeBon, BA. (Ed.). (2011). *Skill Checklists for Fundamentals Of Nursing, The Art And Science of Nursing Care*, Philadelphia: Wolter Kluwer/Lippincott Williams&Wilkins.
- Non-contact Forehead InfraRed Thermometers,-User Manual ,https://www.steelfire.com/UserFiles/Docs/FC-IR200_Instruction.pdf, erişim:10.10.2024
- Orkun, N., Eşer, İ. (2020). The effect of pinna position on body temperature measurements made with a tympanic membrane thermometer in pediatric patients. *J Pediatr Res*. 7(2):132-138.
- Orkun, N., Eşer, İ. (2023). Effect of Auricular Position on Body Temperature Measurement with Tympanic Thermometers: A Quasi Experimental Study. *Nigerian Journal of Clinical Practice*, 26(11), 1595-1601.
- Fetzer, S. (2020). Vital Signs. Potter, PA., Perry, AG., Stockert, P., Hall, A. (Ed.). (2020). *Fundamentals of Nursing* içinde (10th edition) (s. 467-510). St. Louis: Elsevier.
- Stein, L., Hollen, CJ.(Ed.). (2020). *Concept-Based Clinical Nursing Skills: Fundamental to Advanced*. (Cheapter. 3). Elsevier Health Sciences.

- Taylor, CR., Lillis, C., LeMone, P., Lynn, P., LeBon, M. (2011). Skill Checklists for Nursing: The Art and Science of Nursing Care. (s.1-8). Lippincott Williams & Wilkins.
- Timby, BK (2003). Fundamental Nursing Skills and Concepts. (8th Edition). (s. 184-227). Philadelphia: Lippincott Williams&Wilkins.
- Ulusoy, MF., Görgülü, RS. (1996). *Hemşirelik Esasları- Temel kuram, kavram, ilke ve Yöntemler*. (s. 145-182). Ankara: 72 TDFO Ltd. şti.
- Uysal, N., Çakırcalı, E. (Ed.). (2015). Hemşirelik Esasları İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları. (s. 317-323). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Yoost, BL., Crawford, LR. (2021). *Fundamentals of nursing E-book: Active learning for collaborative practice*. (s. 279-323). Elsevier Health Sciences.

BÖLÜM 3

YATAK BAŞI BAKIM UYGULAMALARI

Gül Güneş AKTAN¹

Ayten ZAYBAK²

ÖZEL AĞIZ BAKIMI

Tanım:

Bakım ihtiyacını kendisini karşılayamayan veya yardıma gereksinim duyan bireylerde hemşireler tarafından oral kavitenin mikroorganizmalardan arındırılması ve ağız sağlığının sürdürülmesi için yapılan hijyen uygulamasıdır¹.

Amaç:

- Oral mukoz membranın bütünlüğünü sağlamak.
- Bireyin ağız sağlığının sistematik bir şekilde değerlendirilmesini (yutkunma, dudak, dil, tükürük, mukoz membran, diş eti, dişler veya protezler, koku) sağlamak.
- Ağız içi enfeksiyonları önlemek.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım SBF, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., gulgunescelik@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-4761-5809

² Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., aytenzaybak@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-3158-2790

KAYNAKLAR

- Stein, LNM., Hollen, CJ. (2021). *Concept-based clinical nursing skills: Fundamental to advanced- Personal care and hygiene* (Chapter 2). Canada: Elsevier.
- Göçmen Baykara, Z., Çalışkan, N., Öztürk, D., Karadağ, A. (2019). *Temel hemşirelik becerileri*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Potter, P.A., Perry, A.G., Stockert, P.A., Hall, A.M. (2021). *Fundamentals of nursing- Hygiene* (Chapter 40). Canada :Elsevier. Tenth edition.
- Taylor, C.R., Lillis, C., LeMone, P., Lynn, P., LeBon, M. (Ed.). (2011). *Skill checklists for nursing: The art and science of nursing care*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Berman, A., Snyder, SJ., Frandsen, G. (Ed.). (2022). *Kozier & Erb's fundamentals of nursing-consepts, prosess, and practices* (p. 756-775). Pearson Education Limited. Eleventh Edition.
- Buck, M. (2017). Heigene Kozier. B., Erb, G., Berman, A., Snyder, SJ., Frandsen, G., Buck, M., Ferguson, L., Yiu, L., Stamle. LL. (Ed.). *Fundamentals of Canadian Nursing Concepts, Process, and Practice* In (p.710-760). Canada: Library and Archives Canada Cataloguing in Publication. Fourth edition.
- Craven, R., Hirnle, C., Jensen, S. (Ed.). (2015). *Hemşirelik esasları: İnsan sağlığı ve fonksiyonları- Hijyen ve Öz bakım*. Uysal, N., Çakırcalı, E. (Çev.Ed.) (s. 600-620) Ankara: Palme Yayıncılık, Seventh Edition
- Ünsal, A. (2024). Hijyen uygulamaları. Aştı, T.A., Karadağ, A. (Ed.) *Hemşirelik esasları bilgiden uygulamaya: kavramlar-ilkeler-beceriler* (s.375-408). İstanbul: Akademi Yayınları.
- Munro, CL., Liang, Z., Cairns, P., Hamilton, L., Chen, X., Kip, K. (2018). Optimal frequency of tooth brushing in mechanically ventilated adults: Study protocol for a randomized controlled trial. *Research in Nursing & Health*, 41(6), 511–518. <https://doi.org/10.1002/nur.21911>
- Prendergast, V., Kleiman, C., King, M. (2013). The Bedside oral exam and the barrow oral care protocol: Translating evidence-based oral care into practice. *Intensive and Critical Care Nursing*, 29(5), 282–290. <https://doi.org/10.1016/j.iccn.2013.04.001>

BÖLÜM 4

HAREKET GEREKSİNİMİ

Metin TUNCER ¹

Ahmet EROL ²

Şebnem ÇINAR YÜCEL ³

HASTAYI YATAĞIN KENARINA ÇEKME

Tanım:

Yatağın ortasında yatan bir hastayı yatağın kenarına çekme işlemidir.

Amaç:

Hareket yeteneği olmayan veya kısıtlı olan bireyi yatak içerisinde hareket ettirmek.

ARAÇ-GEREÇ	
-	
İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Hastaya uygulanacak işlem açıklanır.	Hasta ile iş birliği sağlar ve hastanın endişelerini giderir.
2. Hastanın yatağı hemşirenin bel seviyesine getirilir ve çalışılan tarafın yatak kenarlığı indirilir.	Hemşirenin daha rahat çalışmasını sağlar.
3. Yatağın baş kısmı bütünüyle ya da hastanın tolere edebileceği düzeye indirilir.	Hastanın yatağın kenarına çekilmesini kolaylaştırır.
4. Hemşire hastanın başucuna yakın tarafta, yüzünü ve gövdesini hastaya döner.	

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., metintuncerege@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-1780-9191

² Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., ahmet.erol630@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-7060-2101

³ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., sebnem.cinar@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8904-7395

9. Hastaya pozisyon verildikten sonra yatak çarşaflarının düz ve gergin olmasına dikkat edilmelidir.
10. Pozisyon değişimlerinde hastanın deri bütünlüğü inspeksiyon tekniğiyle değerlendirilmelidir.
11. Pozisyon değişimi yapıldıktan sonra hastanın vücut bölümlerinin doğru hizalandığından emin olunmalı ve hastanın konforu değerlendirilmelidir.
12. Pozisyon değişimlerinde aceleci davranılmamalı, ani hareketlerden kaçınılmalıdır. Ani pozisyon değişimleri ortostatik hipotansiyona neden olarak düşme riskini artırabilir.
13. Pozisyon değişiminden önce hastanın uyanıklık durumunu, kas gücünü, dengesini ve hareketliliğini etkileyebilecek ilaç kullanma durumu değerlendirilmelidir.
14. Hastanın pozisyon değişiminden önceki ve sonraki yaşamsal bulguları karşılaştırılmalıdır.
15. Hasta sedyedeyken güvenlik kemeri bağlanmadığı ve sedye kenarlıkları kaldırılmadığı sürece hasta gözetimsiz bırakılmamalıdır.
16. Sedye, hastanın başının bulunduğu taraftan itilmelidir. Bu pozisyon olası çarpma durumunda hastanın kafasını korur.

KAYNAKLAR

- Babadağ, K., Aştı, T.A. (Ed.). (2012). *Hemşirelik esasları uygulama rehberi* (2. Baskı). İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.
- Babayiğit, M. A., & Kurt, M. (2013). *Hastane ergonomisi*. İstanbul Med J, 14, 153-159.
- Göçmen Baykara, Z., Çalışkan, N., Öztürk, D., & Karadağ, A. (Ed.). (2019). *Temel hemşirelik becerileri: kontrol listeleri-web erişimli eğitim videoları* (1. Baskı). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.
- Turan, Ş., & Khorshid, L. (2022). Hemşirelerin çalışma ortamında maruz kaldıkları ergonomik risklerin incelenmesi. *Journal of Nursology*, 25(3), 126-131. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jnursology/issue/72821/1182258>
- Rogers, B., Buckheit, K., & Ostendorf, J. (2013). Ergonomics and nursing in hospital environments. *Workplace Health & Safety*, 61(10), 429-439. <https://doi.org/10.1177/216507991306101003>
- Speth, J. (2023). *Guidelines in practice: Positioning the patient*. AORN Journal, 117(6), 384-390.
- Türk, G., & Denat, Y. (Ed.). (2017). *Hemşirelik bakımında temel beceriler* (1. Baskı). İstanbul: Akademi Basın Yayınları.

BÖLÜM 5

POZİSYONLAR

Ahmet EROL ¹

Şebnem ÇINAR YÜCEL ²

KORUYUCU YATIŞ POZİSYONLARI

Sırtüstü Yatış (Supine) Pozisyonu

Tanım:

Hastanın vücut bölümlerinin yatak içerisinde sanki hasta ayakta dik pozisyondaymış gibi durduğu yatış pozisyonudur.

Amaç:

- Hastada oluşabilecek basınç yaralanmalarını önlemek.
- Kas iskelet sisteminde meydana gelebilecek olası zararlardan korumak.
- Hastanın rahatlamasını sağlamak.

ARAÇ-GEREÇ	
• Yastık • Havlu	• Ayak tahtası/yastık • Avuç içleri için rulo
İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Eller yıkanır.	El hijyenini sağlar.
2. Malzemeler hazırlanır ve hasta odasında rahat ulaşılacak bir yere konur.	İşlemin yapılmasını kolaylaştırır.
3. Hastanın kimliği doğrulanır.	İşlemin doğru hastaya yapılmasını sağlar.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., ahmet.erol630@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-7060-2101

² Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., sebnem.cinar@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8904-7395

KLİNİK UYARI

1. Hemşire, hastaya pozisyon verirken vücut mekaniğini doğru kullanmalı ve ergonomi ilkelerine göre hareket etmelidir. Böylece hemşire yaşayabileceği fiziksel zararlardan korunmuş olur.
2. Hastaya pozisyon verilirken güvenlik önlemleri alınmalı ve hasta düşme riski açısından değerlendirilmelidir.
3. Bu pozisyon, solunum sıkıntısı yaşayan hastaların akciğer kapasitesini artırarak solunumunu rahatlatır ve daha rahat nefes almalarına yardımcı olur.
4. Bu pozisyonun kullanımı kalp yetmezliği, akciğer hastalığı, kafa travması, serebral ödem, alt ekstremitelerde iskemi gibi problemi olan hastalar için uygun değildir.

KAYNAKLAR

- Babadag, K., & Aşti, T. A. (Ed.). (2012). *Hemşirelik esasları uygulama rehberi* (2. Baskı). İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.
- Babayiğit, M. A., & Kurt, M. (2013). *Hastane ergonomisi*. İstanbul Med J, 14, 153-159.
- Göçmen Baykara, Z., Çalışkan, N., Öztürk, D., & Karadağ, A. (Ed.). (2019). *Temel hemşirelik becerileri: kontrol listeleri-web erişimli eğitim videoları* (1. Baskı). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.
- Turan, Ş., & Khorshid, L. (2022). Hemşirelerin çalışma ortamında maruz kaldıkları ergonomik risklerin incelenmesi. *Journal of Nursology*, 25(3), 126-131. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jnursology/issue/72821/1182258>
- Rogers, B., Buckheit, K., & Ostendorf, J. (2013). Ergonomics and nursing in hospital environments. *Workplace Health & Safety*, 61(10), 429-439. <https://doi.org/10.1177/216507991306101003>
- Speth, J. (2023). *Guidelines in practice: Positioning the patient*. AORN Journal, 117(6), 384-390. <https://doi.org/10.1002/aorn.13929>
- Türk, G., & Denat, Y. (Ed.). (2017). *Hemşirelik bakımında temel beceriler* (1. Baskı). İstanbul: Akademi Basın Yayınları.

BÖLÜM 6

SOLUNUM SİSTEMİ UYGULAMALARI

İsmet EŞER¹

Hatice ERDEM ÖNDER²

Mücahide Gökçen GÖKALP³

OKSİJEN UYGULAMALARI

Nazal Kanül İle Oksijen Uygulama

Tanım:

Oksijen tedavisi, hipoksiyle mücadelede hastaya ek olarak verilen oksijen ile gerçekleştirilen tedavidir. Yanık, yüksek ateş, solunum ve kalp hastalıkları gibi durumlarda oksijen ihtiyacının artması sonucu oksijen tedavisi uygulanır.

Amaç:

- Hipoksiyi önlemek, gidermek,
- Doku oksijenasyonunu düzeltmek,
- Dispne alveolar oksijen düzeyini arttırmaya bağlı solunuma harcanan eforu azaltmak,
- Kalbin yükünü azaltmak.

¹ Prof. Dr., Emekli, Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., iseser54@yahoo.com, ORCID iD: 0000-0002-8200-2127

² Dr. Öğr. Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., honder@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7944-1567

³ Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD. mucahide.gokcen@amasya.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3790-7875

KAYNAKLAR

- Akgül, S., Öztekin, D. (2001). Hemşirelerin endotrakeal aspirasyonda serum fizyolojik uygulamasına ilişkin bilgi durumları, *Florence Nightingale Journal of Nursing*, 12(47), 45-56.
- Ayoğlu H. (2020). Covid-19 hastalarında yoğun bakım yaklaşımı. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*; 4(2): 183-193.
- Beecroft, J.M., Hanly ,P.J., (2006), Comparison of the oxymask and ventury mask in the delivery of supplemental oxygen: pilot study in oxygen-dependent patients, *Canadian Respiratory J.*, 13(5), 247-252.
- Blakeman, T.C., Scott, J.B., Yoder, M.A., Capellari, E., Strickland, S.L. (2022). AARC Clinical Practice Guidelines: Artificial airway suctioning. *Respiratory Care*, 67(2), 258-271. <https://doi.org/10.4187/respcare.09548>
- Clinical Procedures For Safer Patient Care, Chapter 5.Oxygen therapy <https://opentextbc.ca/clinicalskills/chapter/5-1-principles/>, **Erişim:** 13.12.2023
- Craven RF, Hirnle C. (2014). Jensen S. fundamentals of nursing human health and function. Çeviri: Uysal N, Çakırcalı E. Hemşirelik Esasları İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları. 7. Baskı. Ankara, Palme Yayıncılık; p.735-68.
- Eastwood, G.M., Dennis, M.J., (2006). Nasopharyngeal oxygen (NPO) as a safe and comfortable alternative to face mask oxygen therapy, *Australian Critical Care*, 19(1),22-4.
- Ecevit Alpar, Ş., (2010), Klinik beceriler: sağlığın değerlendirilmesi, hasta bakımı ve takibi. (Bölüm 16), İçinde N. Sabuncu & F. Akça Ay (Eds.), *Solunum Sistemi Uygulamaları*, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri, Nobel Matbaacılık, s.447-473.
- Ernstmeyer, K., Christman, E. (2021). Nursing Skills. Chapter 22. Tracheostomy Care & Suctioning. Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK593189/> Erişim Tarihi:10.10.2024
- Intersurgical.<https://www.intersurgical.com/products/critical-care/tracheal-closed-suction-systems-for-72-hour-use> Erişim: 05.05ç2025
- Kalender, N., Tosun, N. (2015). Endotrakeal aspirasyon öncesinde tartışmalı bir uygulama: Serum fizyolojik kullanımı gerekli mi? *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2(2), 82-99.
- Karabacak BG, Gürdoğan EP. (2015). Oksijen tedavisi. İçinde: Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri-Bir Hemşirelik Süreci Yaklaşımı, Bektaş H (Çeviri Editörü). Taylor”S Clinical Nursing Skills-A Nursing Process Approach. Lynn P. 3. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri Ltd Şti; p. 700-79.
- Karagözoğlu Ş. Oksijen tedavisi. İçinde: Aşti AT, Karadağ A (Editörler). Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilim ve Sanatı, 1. Baskı. İstanbul: Akademi Basın Ve Yayıncılık; 2012. p. 535-581.
- Kuyurtar, F. (2019). Solunum sistemi. Akça Ay, F. (Ed.) *Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler içinde* (s. 614-644).Nobel Tıp Kitapevleri.
- Kuyurtar, F., (2011), Sağlık uygulamalarında temel kavramlar ve beceriler. (3. Baskı), F. Akça-Ay (Ed.), *Solunum Sistemi Uygulamaları*, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri Ltd.Şti, s:537-565.
- Küçükakgün H., Enç, N.(2021). Oksijen Tedavisi Ve Hemşirelik Bakımı Güvenli Oksijen Uygulaması. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi* 2021;25(1):10-22.
- Markovitz, G.H., Colthurst, J., Storer, T.W., Cooper, C.B., (2010), Effective inspired oxygen concentration measured via transtracheal and oral gas analysis, *Respiratory Care*, 55(4), 453-459.
- Özden, D., Ertuğrul, B. (2023) Oksijenizasyon. Karagözoğlu, Ş., Demiray, A., Doğan P. (Ed.) *Temel Hemşirelik Uygulama İçin Esaslar içinde* (s. 821-860). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitapevleri.
- Pasrija, D., Hall, C.A. (2024). Airway suctioning. StatPearls Publishing. Erişim adresi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK557386/> Erişim Tarihi:10.10.2024
- Perry, A.G., Potter, P.A. (2011), Klinik uygulama becerileri ve yöntemleri (Bölüm 22), (D. Özden, Trans.), T. Aşti & A. Karadağ (Eds.), *Oksijen Tedavisi*. Adana: Nobel Tıp Kitabevi, 763-795.
- Pilcher J, Beasley R. (2015). Acute use of oxygen therapy. *Australian prescriber*; 38: 98- 100.

- Potter, P. A., Perry, A. G., Stockert, P., & Hall, A. (2020). Fundamentals of Nursing (10th ed.). Elsevier. Clinical Procedures for Safer Patient Care, <https://opentextbc.ca/clinicalskills/chapter/5-5-oxygen-therapy-systems/>
- Rous, R.G., (2008), Long-term oxygen therapy: are we prescribing appropriately? International Journal of COPD, 3(2), 231-237.
- Seckel, M.A. Suctioning: Endotracheal or tracheostomy tube, Procedure10, 69-78. Erişim adresi: <https://www.aacn.org/docs/Photos/Procedure-10-kmptp0mn.pdf> Erişim Tarihi: 10.10.2024
- Sepit, D. (2005). Aspirasyon. Hemşirelikte Araştırma ve Eğitim Dergisi, 2(2), 30-34
- Taylor L., Lynn L., (2011) Fundamentals of nursing : the art and science of nursing care. (11th ed.) Oxygenation Lippincott Williams & Wilkins., ISBN 978-0-7817-9383-4, s.912-943.
- Taylor, C., Lillis, C., LeMone, P., Lynn, P., (2008), Fundamentals of nursing: the art and science of nursing care. (6th ed.), Oxygenation, Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, s.1601-1668.
- Uysal H. (2010) Oksijen Tedavisi ve Hemşirelik Bakımı. Turkish Journal of Cardiovascular Nursing, 1(1):28-34.
- Yılmaz, İ., Özden, D., Gürol Arslan, G. (2023). Yoğun Bakımda Uygulanan Endotrakeal Aspirasyon İşlem Basamaklarının Aspirasyon Komplikasyonlarına Etkisi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 7(1), 101-114. <https://doi.org/10.46237/amusbfd.1139842>

BÖLÜM 7

ÜRİNER SİSTEM UYGULAMALARI

Leyla KHORSHTD ¹

Merve İNCE ²

GEÇİCİ MESANE KATETERİZASYONU

Tanım:

Nelaton kateter gibi düz bir kateterin üretra içinden geçirilerek mesaneye geçici bir süreyle (5-10 dk. boyunca) takılması ve çıkarılması işlemidir.

Amaç

- İdrarın drenajını sağlayarak mesane distansiyonunu gidermek
- Steril idrar örneği almak
- Nörojenik mesanesi olan hastalarda mesaneyi rutin olarak boşaltmak
- Rezidüel idrar miktarını ölçmek

ARAÇ- GEREÇ (TEPSİ İÇİNDE)	
• Steril forseps veya steril eldiven • Steril eldiven • Steril örtü • Steril delikli örtü • Nelaton kateter (kadın hastada 14-16 Fr / erkek hastada 18-20 Fr) • Steril böbrek küvet • Temiz böbrek küvet	• Antiseptik solüsyon • Su geçirmez örtü • Kare/dikdörtgen örtü/üst çarşaf/nevresim • Steril gazlı bez • Gerekirse ılık kaynağı (kadın hastalar için) • Suda eriyen kayganlaştırıcı • Sabun, ılık su dolu küvet, sabunlama bezi, temiz eldiven
İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Doktor istemi kontrol edilir.	Hatalı uygulamayı önler ve yasal dayanak sağlar.
2. Kullanılacak tüm araç-gereç malzeme tepsisi veya tedavi arabasına hazırlanır.	İşlemin kesintisiz olarak tamamlanmasını sağlar. İşlem sırasında bölünmeleri önler. Uygulama kolaylığı sağlar.

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., leyla.khorshtd@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7101-9014

² Arş. Gör. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., mervince@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0426-441X

KLİNİK UYARI

1. İrrigasyon, tıbbi bir solüsyon kullanılarak yapılıyorsa akışı ayarlamak için elektronik infüzyon cihazı da kullanılabilir.

Resim 1. Sürekli mesane irrigasyonunda kullanılan üç yollu foley kateter

Resim 2. Foley kateter (balonu şişirilmiş)

Resim 3. Sürekli mesane irrigasyonu

KAYNAKLAR

- Demir, A., Özdemir, H. (2023). Üriner Boşaltım. Karagözoğlu, Ş., Demiray, A., Doğan P. (Ed.) Temel Hemşirelik Uygulama İçin Esaslar içinde (s. 994-1028). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.
- Craven, R., Hirnle, C., Jensen, S. (2015). Hemşirelik esasları: insan sağlığı ve fonksiyonları. (7.Baskı). N. Uysal, E. Çakırcalı, Çev.). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Potter, P.A. , Perry, A.G. (2005). Fundamentals of nursing. St. Louis: The C.V. Mosby Company.
- Aştı, T.A., Karadağ, A. (2017). Hemşirelik esasları hemşirelik bilimi ve sanatı. İstanbul: Akademi Yayınları.
- Stein, L., Hollen, C.J. (2020). Concept-Based clinical nursing skills: fundamental to advanced. Elsevier Health Sciences.
- Lynn, P. (2018). Skill checklists for taylor's clinical nursing skills. Lippincott Williams Wilkins.
- Taylor, C., Lillis, C., LeMone, P. (1993). Fundamentals of nursing-the art and science of nursing care. (2. Edition) J. B. Lippincott Company.
- Thompson, J. M., Mc Farland G.K., Hirsch, J.E., Tucker, S.M., Bowers, A.C. (1989). Mosby 's manual of clinical nursing. (2. Edition) St. Louis: The C. V. Mosby Company.
- Kozier, B. , Erb, G. (2005). Fundamentals of nursing. (3. Edition) California: Addison-Wesley Publishing Company.

BÖLÜM 8

ÜST SİNDİRİM SİSTEMİ UYGULAMALARI

Dilek SARI¹
Gözde KOÇAK²

NAZOGASTRİK TÜP UYGULAMA

Tanım:

Nazogastrik (NG) tüp uygulama, burun deliklerinden mideye yerleştirilen tüp uygulaması işlemidir.

Amaç:

Hastanın beslenmesini ve ilaç uygulanmasını sağlamak.

ARAÇ-GEREÇ (TEPSİ İÇİNDE)

- İlaç Kartı/Doktor İstemi
- Levin Sonda (8-18 Numara)
- Suda Çözünebilir Kayganlaştırıcı veya %0.9'luk NaCl
- Su Geçirmez Koruyucu Örtü
- Tek Kullanımlık Eldiven
- Böbrek Küvet
- Çam Uçlu Enjektör
- Steteskop
- Işık Kaynağı
- Abeslang
- pH İndikatörü
- Bir Bardak Su ve Pipet
- Klemp
- Flaster
- Silinmez Kalem
- Ağız Bakım Seti

İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Hekim istemi kontrol edilir.	İşlemin doğru ve güvenli bir şekilde uygulanmasını sağlar.
2. NG tüp uygulamasını etkileyecek faktörler değerlendirilir ¹ .	İşlemin doğru ve güvenli bir şekilde uygulanmasını sağlar.
3. Eller yıkanır.	Mikroorganizmaların yayılımını önler.

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., dilek.sari@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1859-2855

² Arş. Gör., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., gozde.kocak@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7323-0868

KLİNİK UYARI

1. NG tüpünün çıkarılmasıyla epistaksis oluşabilir. Bu durumda kanama azalana kadar her iki burun deliği tıkanır, hastanın dik pozisyonda olduğundan emin olunur ve burun kanaması hastanın tıbbi kaydında belgelenir.
2. NG tüpünün çıkarılmasından sonraki 2 saat içinde hastanın karnında şişkinlik belirtileri görülüyorsa hekime bildirilir.

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

KAYNAKLAR

- Boeykens, K., Holvoet, T., & Duysburgh, I. (2023). Nasogastric tube insertion length measurement and tip verification in adults: A narrative review. *Critical Care*, 27(1), 317.
- Craven, R. F., Hirnle, C., & Jensen, S. (2015). *Hemşirelik esasları: İnsan sağlığı ve fonksiyonları* (N. Uysal & E. Çakarlı, Çev. Ed.) (7. baskıdan çeviri). Palme Yayıncılık.
- Doyle, G.R., McCutcheon, J.A. (2015). *Clinical procedures for safer patient care*. BCcampus. <https://opentextbc.ca/clinicalskills/>
- Horasan, A. F. (2017). *Beslenme*. Aştı T. A. & Karadağ A. (Ed.), *Hemşirelik Esasları: Hemşirelik Bilimi ve Sanatı* içinde (pp. 921–936). İstanbul: Akademi Yayınları.
- Kaptan, G. (2021). *Beslenme ve nazogastrik uygulamalar*. Kaşıkçı M.K. & Akın E. (Ed.), *Temel Hemşirelik Esaslar, Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar içinde* (pp. 634–649). İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri.
- Kol, E. (2023). *Nazogastrik tüp uygulamaları*. Karagözoğlu Ş, Demiray A., & Doğan P (Ed.), *Temel Hemşirelik Uygulama İçin Esaslar içinde* (pp. 936-962). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.

- Lynn, P. (2018). *Skill checklists for Taylor's clinical nursing skills* (5th ed.). United States: Wolters Kluwer.
- Mancin, S., Stallone, P., Siro, V., Pastore, M., Cattani, D., Lopane, D., ... & Mazzoleni, B. (2024). Validating nasogastric tube placement with pH testing: A randomized controlled trial protocol. *Contemporary Clinical Trials Communications*, 39, 101312.
- Potter, P. A., Perry, A. G., Stockert, P., & Hall, A. (2020). *Fundamentals of nursing* (10th ed.). Elsevier Inc.
- Stein, L. N. M., & Hollen, C. J. (2020). *Concept-based clinical nursing skills: Fundamental to advanced* (1st ed.). St. Louis, MO: Elsevier Inc.
- Taylor, C., Lillis, C., LeMone, P., & Lynn, P. (2008). *Fundamentals of nursing: The art and science of nursing care* (6th ed.). Wolters Kluwer Health, Lippincott Williams & Wilkins.

BÖLÜM 9

ALT SİNDİRİM SİSTEMİ UYGULAMALARI

Ülkü GÜNEŞ¹
Metin TUNCER²

REKTAL TÜP UYGULAMA

Tanım:

Rektal tüp uygulaması, gastrointestinal sistemde var olan gazın çıkarılması amacıyla rektum içine kısa süreli tüp uygulama işlemidir.

Amaç:

Bağırsakların alt kısmında toplanan flatusun (gazın) yaptığı distansiyonu azaltmaktır.

ARAÇ-GEREÇ (TEPSİ İÇİNDE)	
• Araç – Gereç (tepsi içinde) • Rektal tüp • Hastanın altı emici ped (yatak koruyucu örtü) • Banyo havlusu veya çarşaf • Suda eriyebilen yağlayıcı	• Tuvalet kâğıdı • Tek kullanımlık eldiven • Kirli kabı • Flaster (gerekirse) • Ilık su dolu küvet, sabun, banyo bezi, havlu (Gerekirse)
İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Doktor istemi kontrol edilir.	Uygulamanın doğru ve güvenli bir şekilde uygulanması için gereklidir.
2. Hastanın kimlik doğrulaması yapılır.	İşlemin doğru hastaya yapılmasını sağlar

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., ulku.gunes@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8104-5603

² Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., metintuncerege@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-1780-9191

KLİNİK UYARI

1. Herhangi bir antibiyotik, ishal önleyici bileşik alınmadan önce gaita örnekleri alınmalıdır.
2. Örneğin idrarla kontaminasyonunu önlemek ve tuvalet kağıdını gaita örneğinden uzak tutmak için hastaya gaita örneğini almadan önce idrarını yapması sağlanmalıdır.
3. Parazit, mukus, kan gibi herhangi bir anormal örnek bulgusunu toplamak için gaitanın en az iki yerinden örnek alınır. Bir abeslang ile gaitanın iki ayrı bölgesinden numune alınmalıdır. Bir alan sulu veya kanlı ise, o alandan bir numune seçilmelidir. Gizli kan için için gaita örneği toplanırken ise hemoroidal ya da menstrual kan ile kontamine olmuş örnek kullanılmamalıdır.
4. Gaita kabı temiz ve kuru olmalıdır.
5. Gaita örneğinde bir parazit veya helmint enfeksiyonu ortaya çıkarsa, hemşire hastaya sonuçları evdeki aile üyelerine ve hasta çocuksa çocuğun oyun arkadaşlarına iletmenin sosyal yükümlülüğünü açıklamalıdır.

KAYNAKLAR

- Anthon, L., Blohm, L., Brown, B., Christman, E., Davis, T., Ernstmeyer, K., & Sigler, J. (2021). *Open RN Nursing Fundamentals*. Chippewa Valley Technical College: Open Educational Resources.
- Atabek Aştı, T., & Karadağ, A.** (Ed.). (2012). *Hemşirelik Esasları: Hemşirelik Bilimi ve Sanatı*. İstanbul: Akademi Yayıncılık.
- Ay, F. (Ed.). (2008). *Temel Hemşirelik: Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar*. İstanbul: Medikal Yayıncılık
- Berman, A. T., Snyder, S., & Frandsen, G.** (2015). *Kozier & Erb's Fundamentals of Nursing*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Craven, R. F., Hirnle, C. J., & Sharon, J.** (Eds.). (2015). *Hemşirelik Esasları: İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Dikmen, Y., & Korhan, E. A. (Ed.). (2016). *Hemşirelik Esasları: Klinik Uygulama Rehberleri: Video Sunumu Destekli*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Göçmen Baykara, Z., Çalışkan, N., Öztürk, D., & Karadağ, A.** (Ed.). (2021). *Temel Hemşirelik Becerileri: Kontrol Listeleri-Web Erişimli Eğitim Videoları* (3. Baskı). Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Kaşıkcı, M. K., & Akın, E.** (Eds.). (2021). *Temel Hemşirelik: Esaslar, Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.
- Kozier, B., Erb, G., Berman, A., Snyder, S. J., Buck, M., Yiu, L., & Stamler, L. L.** (2018). *Fundamentals of Canadian Nursing: Concepts, Process, and Practice*. Pearson.
- Lynn, P.** (2011). *Taylor's Handbook of Clinical Nursing Skills* (1st ed.). Philadelphia: Wolters Kluwer Health / Lippincott Williams & Wilkins.
- Mitchell, A.** (2019). Administering an enema: indications, types, equipment and procedure. *British Journal of Nursing*, 28(3), 154-156.
- Peate, I.** (2015). How to administer an enema. *Nursing Standard (Royal College of Nursing (Great Britain))*: 1987), 30(14), 34-36.

- Perry, A. G., Potter, P. A., Ostendorf, W., & Laplante, N.** (2021). *Clinical Nursing Skills & Techniques* (10th ed.). St. Louis: Mosby.
- Potter, P. A., Perry, A. G., Stockert, P. A., & Hall, A.** (2020). *Fundamentals of Nursing* (10th ed.). Elsevier.
- Stein, L. N. M., & Hollen, C. J.** (2020). *Concept-Based Clinical Nursing Skills: Fundamental to Advanced*. 1st ed. St. Louis: Elsevier.
- Wilson, M. L.** (1996). General principles of specimen collection and transport. *Clinical Infectious Diseases*, 22(5), 766-777.
- Yoost, B. L., & Crawford, L. R.** (2019). *Fundamentals of Nursing: Active Learning for Collaborative Practice* (2nd ed.). Elsevier.
- Zhuo, R., Parsons, B. D., Lee, B. E., Drews, S. J., Chui, L., Louie, M., ... & Pang, X.** (2018). Identification of enteric viruses in oral swabs from children with acute gastroenteritis. *The Journal of Molecular Diagnostics*, 20(1), 56-62.

BÖLÜM 10

İLAÇ UYGULAMALARI I ORAL-LOKAL-DERİ-MUKOZA

Dilek SARI ¹
Gül ŞAHBUDAK ²
Gözde KOÇAK ³

GÖZE İLAÇ UYGULAMA

Tanım:

Göze pomad, damla vb. ilaçların uygulanması işlemidir.

Amaç:

Topikal göz damlası, göz pomadı vb. ilaçları güvenli, etkili ve uygun bir şekilde uygulamak.

ARAÇ-GEREÇ (TEPSİ İÇİNDE)	
• İlaç kartı/doktor istemi • Tek kullanımlık eldiven • İlaç (göz damlası/ pomadı) • El antiseptiği	• Gazlı bez • Serum fizyolojik (gerekli ise) • Kirli kabi • Hemşire gözlem formu
İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Doktor istemi kontrol edilir (Hastanın adı, ilacın adı, dozu, formu, veriliş yolları, son kullanma tarihi vb. nitelikler açısından kontrol edilir).	İlacın doğru ve güvenli bir şekilde uygulanmasını sağlar.
2. Uygulanacak ilaçların etki ve yan etkileri kontrol edilir.	İlacın doğru ve güvenli bir şekilde uygulanmasını sağlar.

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., dilek.sari@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1859-2855

² Arş. Gör. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., gsahbudak@mehmetakif.edu.tr, ORCID İD: 0000-0002-0987-8974

³ Arş. Gör., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., gozde.kocak@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7323-0868

KAYNAKLAR

- Ay A.F. (2021). İlaç Uygulamaları. M. K. Kaşıkçı, & E. Akın (Ed.), Temel hemşirelik esaslar, kavramlar, ilkeler, uygulamalar içinde, (s.487-581) İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevleri, ISBN: 978-625-7291-02-6.
- Castaldi, P. A., & Elkin, M. K. (2007). Skills performance checklists for Elkin, Perry, and Potter's Nursing interventions & clinical skills, 4th ed. Mosby Elsevier.
- Doyle, G. R., McCutcheon, J. A., & Open Textbook Library. (2015). *Clinical procedures for safer patient care*. BC Open Textbook Project. <https://open.umn.edu/opentextbooks/BookDetail.aspx?bookId=367>.
- Erdö, F., Bors, L. A., Farkas, D., Bajza, Á., & Gizurarson, S. (2018). Evaluation of intranasal delivery route of drug administration for brain targeting. *Brain research bulletin*, 143, 155-170.
- Harris, R.B., Diekelmann, N., Bennett, P.H., Shauger, M., Vickerman, L.B. (1982). *Fundamentals of Nursing*. *Am J Nurs*. 82(6):1005.
- Lee, M., & Phillips, J. (2002). *Transdermal patches: high risk for error (FDA Safety Page)*. *Patient Care*, 36(9), 68-69.
- Lilley, L. L., Collins, S. R., & Snyder, J. S. (2022). *Pharmacology and the nursing process E-Book*. Elsevier health sciences.
- Lynn, P. (2010). *Taylor's handbook of clinical nursing skills*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Lynn, P. (2018). *Skill Checklists for Taylor's Clinical Nursing Skills*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Matt, S. (2015) İlaç Uygulamaları. Uysal, N. & Çakırcalı E. (Çev. Ed.) Hemşirelik Esasları: İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları 7. Baskı içinde (s. 398-465). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Potter, P. A., Perry, A. G., Stockert, P., & Hall, A. (2020). *Fundamentals of Nursing* (10th edition). Elsevier.
- Richards, S., & Heering, H. (2017). *Administration of medication: Nasal instillations. From Nursing practice & skill*. Ipswich, MA: EBSCO Publishing. Retrieved from Cinahl Information Systems
- Sharma, L. (2018). *Eye irrigation [Evidence summary]*. Retrieved from. The Joanna Briggs Institute EBD Database, JBI@Ovid. JBI1327.
- Stein, L. N. M., & Hollen, C. J. (2020). *Concept-based clinical nursing skills: fundamental to advanced competencies*. 1st edition. St. Louis, Missouri, Elsevier.
- Tosun, H. (2017). İlaç Yönetimi. Aştı, T. A. & Karadağ, A. (Ed.) Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bili mi ve Sanatı içinde (s.728-766). İstanbul: Akademi Yayınları.
- Yoost, B. L., & Crawford, L. R. (2023). *Clinical companion for Fundamentals of nursing : active learning for collaborative practice* (Third edition). Elsevier.
- Zaybak, A. (2023) İlaçların Uygulanması. Karagözoğlu, Ş., Demiray, A., Doğan P. (Ed.) Temel Hemşirelik Uygulama İçin Esaslar içinde (s. 667-712). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.

BÖLÜM 11

İLAÇ UYGULAMALARI II ENJEKSİYONLAR

Gül Güneş AKTAN ¹

Hatice ERDEM ÖNDER ²

Ayten ZAYBAK ³

İLAÇLARIN HAZIRLANMASI

Ampulden İlaç Çekme

Tanım:

İlacın ampulden enjektör içine çekilmesidir.

Amaç:

Ampül içinde bulunan ilacı aseptik ilkeleri doğrultusunda ve istem edilen dozda enjektör içine çekmektir.

ARAÇ-GEREÇ (TEPSİ İÇİNDE)	
- İlaç kartı - Sıvı formunda ilaç ampülü - Enjektör ve iğne - Antiseptik solüsyon / %70'lik alkol	- Pamuk tampon/ gazlı bez - Kesici delici alet kutusu - Kirli kabı
İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Doktor istemi, hastanın adı, ilacın; adı, dozu, formu, veriliş yolu, son kullanma tarihi vb açısından kontrol edilir.	İlacın doğru ve güvenli bir şekilde uygulanmasını sağlar.
2. Eller yıkanır.	Mikroorganizmaların yayılımını önler.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üni., Zübeyde Hanım SBF Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., gulgunescelik@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-4761-5809

² Dr. Öğr. Üyesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., honder@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7944-1567

³ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., aytenzaybak@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-3158-2790

Resim 3. Venin palpe edilmesi

Resim 4. İğne ile vene girme

KAYNAKLAR

- Aschenbrenner DS, Venable SJ. Drug Therapy in Nursing, 4th Edition, Lippincott Williams & Wilkins. 2013
- Avcı M., (2024) ilaç Uygulanması-İntramüsküler, Hemşirelik Uygulama Becerileri Rehberi. Aylaz R., Yakıncı C., Yıldız E.(ed.) Malatya; İnönü Üniversitesi Yayınevi.
- Aygin, D., Cengiz, H. (2011). İlaç uygulama hataları ve hemşirenin sorumluluğu. Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni, 45(3), 110-114.
- Berman, A., Snyder, SJ., Frandsen, G., (2022). Kozier & Erb's Fundamentals of Nursing-Concepts, Process, and Practices. Pearson Education Limited. Eleventh Edition. p: 756-775.
- Craven, R., Hirnle, C., Jensen, S. (2015). Hemşirelik Esasları: İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları. Uysal, N., Çakırcalı, E. (Çev. Ed.) Ankara: Palme Yayıncılık.
- Göçmen Baykara, Z., Çalışkan, N., Öztürk, D., Karadağ, A. (2019). Temel Hemşirelik Becerileri. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.
- Kaya, N., Palloş, A. (2017). Parenteral ilaç uygulamaları. Aştı, T.A., Karadağ, A. (Ed.) Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilimi ve Sanatı içinde (s. 767-815). İstanbul: Akademi Yayınları.
- Munro, C. L., Grap, M. J., Jones, D. J., McClish, D. K., & Sessler, C. N. (2009). Chlorhexidine, toothbrushing, and preventing ventilator-associated pneumonia in critically ill adults. *American Journal of Critical Care*, 18(5), 428-437. <https://doi.org/10.4037/ajcc2009792>
- Munro, C. L., Liang, Z., Cairns, P., Hamilton, L., Chen, X., & Kip, K. (2018). Optimal frequency of tooth brushing in mechanically ventilated adults: Study protocol for a randomized controlled trial. *Research in Nursing & Health*, 41(6), 511-518. <https://doi.org/10.1002/nur.21911>
- Potter, P.A., Perry, A.G., Stockert, P.A., Hall, A.M. (2020). Fundamentals of Nursing. Elsevier
- Taylor, C.R., Lillis, C., LeMone, P., Lynn, P., LeBon, M. (2011). Skill Checklists for Nursing: The Art and Science of Nursing Care. Lippincott Williams & Wilkins.
- Uzelli Yılmaz, D., Özlem, M., Akın Korkan, E. (2020). İlaç Uygulamaları. Dikmen, Y., Akın Korhan, E. (Ed.) Hemşirelik Esasları Klinik Uygulama Rehberleri içinde (s. 47-82). Ankara: Akademisyen Kitabevi
- Zaybak, A. (2013) Deri İç i ilaç Uygulama becerisi Yakıncı, C., Yeşilada E. (Ed.) İlaç Uygulama Becerisi içinde (s. 24-25). Ankara: Türk Eczacılar Birliği Eczacılık Akademisi Yayını.
- Zaybak, A. (2023). İlaçların uygulanması. Karagözoğlu, Ş., Demiray, A., Doğan P. (Ed.) Temel Hemşirelik Uygulama İç in Esaslar içinde (s. 667- 712). Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitabevleri.

BÖLÜM 12

İNTRAVENÖZ SIVI TEDAVİSİ

Ülkü GÜNEŞ¹
Alev YILDIZ ILIMAN²

PERİFERİK VENÖZ KATETER UYGULAMASI

Tanım:

Intravenöz kateterin ven içine yerleştirilme işlemidir.

Amaç:

- Intravenöz ilaçların uygulanması,
- Uzun süreli infüzyon tedavisi uygulanması için venöz açıklık sağlamak.

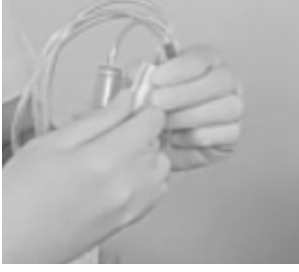
ARAÇ-GEREÇ (TEPSİ İÇİNDE)

- Tedavi tepsisi
- Pamuk tampon
- Flaster veya transparan pansuman
- Koruyucu örtü
- Disposable eldiven
- Atık kutusu (delici kesici ve kirli atık)
- 5 cc enjektör
- İntravenöz (İV) solüsyon
- Üç yollu musluk
- Antiseptik solüsyon (%-70'lik alkol veya povidone-iyodin)
- Turnike Hastaya uygun intravenöz kateter (branül, intraket)

İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Doktor istemi kontrol edilir.	İlacın doğru ve güvenli bir şekilde uygulanmasını sağlar.
2. Eller yıkanır.	Mikroorganizmaların yayılımını azaltır.
3. Malzemeler hazırlanır. İV setin ve solüsyonun son kullanma tarihi kontrol edilir.	İşlemin planlı ve kolay uygulanmasını sağlar. Kullanım tarihlerinin geçmesi istenmeyen etkilere neden olabilir.

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., ulku.gunes@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8104-5603

² Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., alev.iliman@amasya.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7957-8873

Resim 7.

Resim 8.

Resim 9.

Resim 10.

KAYNAKLAR

- Craven R.F., Hirnle, C., Jensen, S. (2015). *Hemşirelik Esasları: İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Babadag, K., Aşti, T.A. (2012). *Hemşirelik Esasları: Uygulama Rehberi*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.
- Aşti, T.A., Karadağ A. (2021). *Hemşirelik Esasları: Bilgiden Uygulamaya*. İstanbul: Akademi Yayıncılık.
- Potter, P. (Aşti TA, Karadağ A (Çev. Edt.)). (2011). *Klinik Uygulama Becerileri ve Yöntemleri*. Adana: Nobel Kitabevi.
- Cooper, A.S. (2019). Clinically indicated replacement versus routine replacement of peripheral venous catheters. *Crit Care Nurse*, 39(4), 67-68.
- Nickel, B. (2019). Peripheral Intravenous Access: Applying infusion therapy standards of practice to improve patient safety. *Critical care nurse*, 39(1), 61-71
- Webster, J., Osborne, S., Rickard, C. M., & Marsh, N. (2019). Clinically-indicated replacement versus routine replacement of peripheral venous catheters. *The Cochrane database of systematic reviews*, 1(1), CD007798.

BÖLÜM 13

KAN ÖRNEĞİ ALMA KAPİLLER KAN ŞEKERİ ÖLÇÜMÜ

Ülkü GÜNEŞ¹
Alev YILDIZ ILIMAN²

VENÖZ KAN ÖRNEĞİ ALMA

Tanım:

Periferik venlerden kan örneği alma işlemidir.

Amaç:

- Kan değerlerinin incelenmesi,
- Tedavi sonuçlarının değerlendirilmesi için uygun miktarda kan örneğinin alınmasını sağlar.

ARAÇ-GEREÇ (TEPSİ İÇİNDE)

- Tedavi tepsisi
- Uygun iğne ve enjektör
- Uygun iğne ve vakuteynir
- Antiseptik solüsyon (%-70'lik alkol veya povidone-iyodin)
- Atık kutusu (delici kesici ve kirli atık)
- Kan tüpleri
- Turnike
- Pamuk tampon
- Koruyucu örtü
- Disposable eldiven

İŞLEM BASAMAKLARI	GEREKÇE
1. Doktor istemi kontrol edilir.	Doğru hastaya ve doğru işlem yapmayı sağlar.
2. Eller yıkanır.	Mikroorganizmaların yayılımını azaltır.
3. Hastanın kimliği doğrulanır.	Hasta tanımlamasının doğru yapılmasını sağlar.

¹ Prof. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD.,
ulku.gunes@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8104-5603

² Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD.,
alev.iliman@amasya.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7957-8873

Resim 7.

Resim 8.

Resim 9.

Resim 10.

Resim 11.

KAYNAKLAR

- Craven R.F., Hirnle, C., Jensen, S. (2015). *Hemşirelik Esasları: İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Babadağ, K., Aşti, T.A. (2012). *Hemşirelik Esasları: Uygulama Rehberi*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.
- Aşti, T.A., Karadağ A. (2021). *Hemşirelik Esasları: Bilgiden Uygulamaya*. İstanbul: Akademi Yayıncılık.
- Potter, P. (Aşti TA, Karadağ A (Çev. Edt.)). (2011). *Klinik Uygulama Becerileri ve Yöntemleri*. Adana: Nobel Kitabevi.
- Cooper, A.S. (2019). Clinically indicated replacement versus routine replacement of peripheral venous catheters. *Crit Care Nurse*, 39(4), 67-68.
- Nickel, B. (2019). Peripheral Intravenous Access: Applying infusion therapy standards of practice to improve patient safety. *Critical care nurse*, 39(1), 61-71
- Webster, J., Osborne, S., Rickard, C. M., & Marsh, N. (2019). Clinically-indicated replacement versus routine replacement of peripheral venous catheters. *The Cochrane database of systematic reviews*, 1(1), CD007798.

BÖLÜM 14

SICAK – SOĞUK UYGULAMALAR

Nilay ÇERKEZOĞLU ¹

Mücahide GÖKÇEN GÖKALP ²

SICAK UYGULAMALAR

Tanım:

Vücudun bir bölümüne veya tamamına sıcaklık veren ya da sıcaklık yayan birtakım fiziksel ajanlar uygulanmasıdır.

Amaç:

- Kasları gevşeterek ve kaynağı kas kasılması ya da katılığı olan ağrıların azalmasını sağlamak,
- Dokuya olan kan akımını hızlandırmak ve eksuda sıvısını yumuşatmak,
- Kasların ve bağ dokusunun gerilimini azaltarak eklem hareket açıklığını arttırmak ve kontraktürleri azaltmak,
- Sinoviyal sıvının viskozitesini azaltarak eklem sertliğini azaltmak,
- Kan viskozitesini azaltarak yara bölgesine lökosit ve antikorların taşınmasını hızlandırmak,
- Kapiller permabiliteyi artırarak besin maddelerinin ve artık ürünlerin geçişi arttırmak,
- Vazodilatasyon sağlayarak, vücudun yaralanmış bölgesine kan akımını arttırarak bölgedeki venöz kan birikiminin azalmasını sağlamak

¹ Arş. Gör. Dr., Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD., nilay.cerkezoglu@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5591-5847

² Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD. mucahide.gokcen@amasya.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3790-7875

Resim 1. Buz Torbası

Resim 2. Buz Torbası, Kılıf
Havlu, Buz parçacıkları

Resim 3. Termofor hazırlık
Malzemeler

Resim 4. Kılıfının geçirilmesi

Resim 5. Buz Torbası kontrolü

KAYNAKLAR

- Ay F. A. (2011). Sağlık Uygulamalarında Temel Kavramlar ve Beceriler, Nobel Tıp kitapçevleri, İstanbul.
- Berman, A., Synder, S., Kozier B., Erb, G., (2008), Kozier and Erb's Fundamentals of Nursing. (8 th ed.), New Jersey: Prentice Hall.
- Çakırcalı, U. (2015). Hemşirelik Esasları İnsan Sağlığı ve Fonksiyonları. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Delisa, J.A., (2007) Terapötik Fiziksel Ajanlar, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon İlkeler ve Uygulamalar. (T. Arasil Eds, Trans.), Ankara: Güneş Tıp Kitapevleri. (Original work published 2007).
- Evans-Smith, P.(2005). Taylor's Clinical Nursing Skills. Philadelphia: Lippincott Williams&Wilkins.
- Kaplan G. (2012). İç Hastalıkları Hemşireliği, İstanbul Tıp Kitapevi, İstanbul.
- Karataş A.G., Kebapçı S.A., Emsal T.A., UZ A., Küçükalkp İ., Gümüş A. (2011). Sağlık Meslek Lise- lerinin Hemşirelik Bölümü, Meslek Esasları ve Tekniği XII. Sınıf, Palme Yayıncılık, Ankara.
- Kazan, E.E. (2011). Soğuk Uygulamalar ve Hemşirelik Bakımı, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 18(1), 073-082.
- Öztürk C., Akış R. (2004). Tedavide Sıcak ve Soğuk, İçinde Tıbbi Rehabilitasyon, Nobel Tıp Kita- bevleri,
- Potter, P.A., Perry, A.G., (2009), Fundamentals of Nursing. (7th ed.), St. Louis: Mosby Elsevier.
- Rosdahl, C., MaKowalski, M.T., (2008), Heat and Cold Applications. Text-book of Basic Nur- sing, (9th ed.), Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins. http://books.google.com.tr/books?id=tB1YiYj_kdkC&printsec=frontcover&dq=Textbook+of+Basic+Nursing+book+&source=bl&ots=xBPJxx6NLx&sig=UYqzZ3aRbT-1YCnpNXuBJCo71tk&hl=tr&ei=FXBqT-Ju5K9fPjAfV6bI2&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum==3&ved=0CCwQ6AEwA- g#v=onepage&q&f=false 09.07.2022.

- Sabuncu N., AY F.A. (2010). Klinik Beceriler: Sağlığın Değerlendirilmesi, Hasta Bakımı ve Takibi, Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul.
- Türkmen H., Oran N.T. (2021). Massage and heat application on labor pain and comfort: A quasi-randomized controlled experimental study. *Explore*. 17, 438-445.
- Wolgin, F. (2005). Warm and Cold Application. *The Nursing Assistant*. (9th ed.), Florentino: Rex Printing Company. http://books.google.com.tr/books?id=Rg8qVs5Hx-MC&printsec=frontcover&dq=The+Nursing+Assistant'+2005+Ed.2005+Edition&source=bl&ots=Xfos3otH6n&sig=6iVQrD7rstbf9w8iqjYAR3WtLTc&hl=tr&ei=-T1qTP6nGpqTONCPvZMB&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBQQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false 09.07.2022.
- Yazdkhasti M., Moghimi H.S., Mehdizadeh T. Z. (2018). The effect of localized heat and cold therapy on pain intensity, duration of phases of labor, and birth outcomes among primiparous females: a randomized, controlled trial. *Shiraz EMedicine J.*, 19(8), 2-5. DOI: 10.5812/semj.65501.